

TRIJŲ DRAUGŲ LEGENDA

PRANCIŠKONIŠKIEJI ŠALTINIAI

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

UDK 27-36(092)
Tr-135

Versta iš:

Fontes Franciscani,

a cura di Enrico Menestò e Stefano Brufani, Assisi:

Edizioni Porziuncola, 1995.

Iš lotynų kalbos vertė

ONA DAUKŠIENĖ

Komentarus parengė ir konsultavo

LEOPOLD SCHEIFELE OFM

Viršelyje panaudota iliustracija:

„Popiežius Grigalius skelbia Pranciškų Asyžietį šventuoju“,
nežinomo autoriaus miniatiūra, 1457.

Roma, Museo Francescano, cod. inv. Nr. 1266,

Bonaventura da Bagnoregio, *Legenda maior*, f. 84 r.

© Ona Daukšienė, vertimas, 2016

© Leopold Scheifele OFM, komentarai, 2016

©UAB „Katalikų pasaulio leidiniai“, 2016

www.katalikuleidiniai.lt

ISBN 978-9955-29-305-7

TURINYS

PRATARMĖ	9
[RUBRIKA]	17
[LAIŠKAS]	17
I skyrius	
APIE JO GIMIMĄ IR APIE JO TUŠTYBĘ, UŽGAIDUMĄ BEI IŠLAIDUMĄ IR APIE TAI, KAIP NUO ŠIŲ PERĖJO PRIE DOSNUMO IR MEILUMO VARGŠAMS	20
II skyrius	
KAIP BUVO ĮKALINTAS PERUDŽOJE IR APIE DU REGĖJIMUS, KURIUOS MATĖ TUOMET, KAI NORĖJO TAPTI RITERIU	23
III skyrius	
KAIP VIEŠPATS PIRMĄ KARTĄ APLANKĖ JO ŠIRDĮ ĮSTABIA SALDYBE IR KAIP ŠIOS SUSTIPRINTAS JIS ĖMĖ TOBULĖTI PER PANIEKĄ SAU IR VISOKIOMS TUŠTYBĖMS, TAIP PAT PER MALDĄ IR IŠMALDĄ BEI NETURTO MEILĘ	27
IV skyrius	
KAIP PER RAUPSUOTUOSIUS JIS PRADĖJO NUGALĖTI SAVE IR JUSTI SALDYBĘ TŲ DALYKŲ, KURIE PIRMIAU BUVO JAM KARTŪS ...	32
V skyrius	
KAIP NUKRYŽIUOTASIS PRAKALBO Į JĮ PIRMĄ KARTĄ IR KAIP NUO TOL JIS ŠIRDYJE NEŠIOJOSI KRISTAUS KANČIĄ IKI PAT MIRTIES	35

VI skyrius

KAIP PIRMAJĄ KARTĄ PABĖGO NUO TĖVO IR ARTIMŲJŲ PERSEKIOJIMO IR APSISTOJO PAS ŠVENTOJO DAMIJONO BAŽNYČIOS KLEBONĄ, IR PRO JO LANGĄ IŠMETĖ PINIGUS	39
--	----

VII skyrius

APIE JO DIDŽIULĮ TRIŪSĄ IR VARGĄ ATSTATANT ŠVENTOJO DAMIJONO BAŽNYČIĄ IR KAIP JIS PRADĖJO SAVE NUGALĖTI EIDAMAS PRAŠYTI IŠMALDOS	45
--	----

VIII skyrius

KAIP, IŠGIRDĖS IR SUPRATĖS KRISTAUS NURODYMUS, JIS TUČTUOJAU PAKEITĖ IŠORINĮ DRABUŽĮ IR APSIVILKO NAUJĄ TOBULUMO DRABUŽĮ VIDUJE IR IŠORĖJE	51
--	----

IX skyrius

APIE TAI, KAIP BUVO PAŠAUKTAS BROLIS SILVESTRAS IR KOKĮ REGĖJIMĄ JIS PATYRĖ PRIEŠ ĮSTODAMAS Į ORDINĄ	57
---	----

X skyrius

KAIP JIS SAVO ŠEŠIEMS DRAUGAMS IŠPRANAŠAVO VISA, KAS JIEMS NUTIKS BEKELIAUJANT PER PASAULĮ, IR DRĄSINO, KAD BŪTŲ KANTRŪS	61
--	----

XI skyrius

APIE KITŲ BROLIŲ PRIĖMIMĄ IR APIE DIDŽIAI KARŠTĄ MEILĘ VIENAS KITAM, KURIA DEGĖ PIRMIEJI BROLIAI, IR APIE RŪPESTĮ DIRBTI IR MELSTIS, IR APIE TOBULĄ JŲ KLUSNUMĄ	69
---	----

XII skyrius

KAIP PALAIMINTASIS PRANCIŠKUS SU VIENUOLIKA DRAUGŲ ĖJO Į POPIEŽIAUS KURIJĄ PRANEŠTI APIE SAVO PASIRYŽIMĄ IR PRAŠYTI, KAD PATVIRTINTŲ JO PARAŠYTĄ REGULĄ	74
---	----

XIII skyrius

APIE JO PAMOKSLAVIMO VEIKSMINGUMĄ IR APIE PIRMAJĄ JO TURĖTĄ VIETĄ, IR KAIP BROLIAI TEN APSISTOJO IR KAIP IŠ TEN PASITRAUKĖ	83
--	----

XIV skyrius

APIE KAPITULĄ, KURI VYKDAVO DUKART PER METUS
PORCIUNKULĖS ŠVENTOSIOS MARIJOS VIETOJE 87

XV skyrius

APIE PIRMOJO GLOBĖJO PONO JONO MIRTĮ IR APIE PONO
HUGOLINO, OSTIJOS VYSKUPO, PRIĖMIMĄ ORDINO TĖVU IR
GLOBĖJU 93

XVI skyrius

APIE PIRMŪJŲ MINISTRŲ IŠRINKIMĄ IR KAIP JIE BUVO IŠSIŪSTI Į
PASAULĮ 95

XVII skyrius

APIE ŠVENČIAUSIĄ PALAIMINTOJO PRANCIŠKAUS MIRTĮ IR KAIP
PRIEŠ DVEJUS METUS JIS BUVO GAVĘS MŪSŲ VIEŠPATIES JĖZAUS
KRISTAUS STIGMAS 101

XVIII skyrius.

APIE JO KANONIZACIJĄ 105

BIBLIOGRAFIJA 109

I SKYRIUS

APIE JO GIMIMĄ IR APIE JO TUŠTYBĘ, UŽGAIDUMĄ BEI IŠLAIDUMĄ IR APIE TAI, KAIP NUO ŠIŲ PERĖJO PRIE DOSNUMO IR MEILUMO VARGŠAMS

2¹ Pranciškus, kilęs iš Asyžiaus miesto, esančio Spoleto slėnio apylinkėse, iš pradžių motinos buvo pavadintas Jono vardu, o paskui iš Prancūzijos grįžęs tėvas, kuriam namie nesant jis gimė, davė jam Pranciškaus vardą. ² Šis, kai užaugo ir tapo guvaus proto, užsiėmė tėvo amatu, tai yra prekyba, ³ bet visiškai kitaip [negu tėvas], nes buvo už jį linksmesnis ir dosnesnis, linkęs į pokštus ir dainas, per dienas ir naktis besisukiojantis po Asyžiaus miestą ir toks lengvabūdis švaistūnas, kad *visa, ką tik galėjo turėti*^a ir įsigyti, išikvodavo puotoms bei kitiems dalykams.

⁴ Dėl to dažnai jam priekaištavo tėvai, sakydami, kad sau ir kitiems jis išleidžiaš tiek daug, tarsi būtų ne jų sūnus, o kokio nors didžio kunigaikščio. ⁵ Tačiau, kadangi tėvai buvo turtingi ir jį labai švelniai mylėjo, tai pakentė jį

^a Plg. Tob 1, 3 (Vg).

tuose dalykuose, nenorėdami kiršinti. ⁶ O motina, kai kaimynai užvesdavo šneką apie jo išlaidumą, atsakydavo: „Ką jūs galvojate apie mano sūnų? Bus dar jis Dievo vaikas, per malonę.“

⁷ Bet ne tik šiuose dalykuose jis buvo dosnus, netgi švaistus, tačiau ir drabužiais visai kaip išsišokdavo, pasirūpindamas brangesnių medžiagų negu jam priderėjo turėti. ⁸ Tokios didelės tuštybės buvo kupinas ir toks užgaidus, kad kartais tą patį drabužį siūdindavosi iš itin brangios medžiagos, pamušta pačiu prasčiausiu audiniu.

3 ¹ Tačiau elgesiu ir kalba jis buvo tarsi iš prigimties kilmingas, pagal savo širdies polinkį niekam neprataravo užgaulaus ar nepadoraus žodžio, dargi priešingai, nors būdamas pokštauti ir užauti mėgstąs jaunuolis, apsisprendė jį užgauliojantiems visai neatsakinėti. ² Todėl *gandas apie jį* taip *plito* visoje provincijoje^b, kad daugelis jį pažinojusių kalbėjo, jog jis nuveiksiąs ką nors didaus.

³ Nuo šios prigimtinių dorybių pakopos pakilo iki tokios malonės, kad į save kreipdamasis tarė: „Jeigu jau esi dosnus ir mandagus su žmonėmis, iš kurių negauni ničnieko, išskyrus laikiną ir tuščią palankumą, tai teisinga yra dėl Dievo, kuris visų dosniausiai atlygina, būti mandagam ir dosniam vargšams.“ ⁴ Nuo tol jis džiaugdavosi pamatęs vargšus ir gausiai dalydavo jiems išmalda. ⁵ Ir nors būdamas pirklys, buvo labai lengvabūdis pasaulio turtų dalytojas.

^b Plg. Lk 4, 37.

⁶ Tačiau kai jis vieną dieną krautuvėje, kur pardavinėjo audinius, stovėjo susirūpinęs šiais dalykais, atėjo pas jį vienas varguolis ir paprašė išmaldos dėl Dievo meilės. ⁷ Ir nors [Pranciškus], patrauktas turto troškimo ir prekybos rūpesčių, jam išmaldą atsakė, dieviškosios malonės persmelktas barė save už tokį didelį šiurkštumą, tardamas: ⁸ „Jeigu anas varguolis būtų tavęs ko nors prašęs dėl didžio grafo ar barono, tikrai būtum jam davęs, ko prašo. ⁹ Taigi juo labiau privalėjai taip pasielgti dėl *karalių Karaliaus* ir visų *Viešpaties*!“

¹⁰ Dėl šios priežasties nuo tol širdyje pasiryžo kitą kart nebeatsakyti nieko, ko bus paprašyta dėl tokio didžio Viešpaties.

^cPlg. Apr 17, 14.

II SKYRIUS

KAIP BUVO ĮKALINTAS PERUDŽOJE IR APIE DU REGĖJIMUS, KURIUOS MATĖ TUOMET, KAI NORĖJO TAPTI RITERIU

4 ¹ Vienu metu, kilus karui tarp Perudžos ir Asyžiaus, Pranciškus su daugeliu savo bendrapiliečių buvo suimtas ir įkalintas Perudžoje, tačiau, kadangi elgėsi kaip kilmingasis, nelaisvėje buvo laikomas su riteriais.

² Tačiau kai vieną dieną jo nelaisvės draugai liūdėjo, jis, iš prigimties linksmas ir džiugus, atrodė ne liūdįs, o veikiau lyg ir besidžiaugiąs. ³ Dėl to vienas iš likimo beandrų jį supeikė tarsi beprotį, būtent dėl to, kad kalėjime laikomas džiūgauja. ⁴ Į tai Pranciškus gyvu balsu atsakė: „Ką apie mane galvojate? Dar būsiu gerbiamas visame pasaulyje.“ ⁵ Ir kai vienas iš riterių, su kuriais jis buvo suartėjęs, sužeidė vieną iš nelaisvės draugų ir dėl to visi kiti norėjo nuo jo nusigręžti, vienintelis Pranciškus jo neišsižada ir kitus ragina taip pat elgtis.

⁶ Bet metams praėjus, tarp aukščiau minėtų miestų

atkūrus taiką, Pranciškus su savo nelaisvės draugais sugrįžo Asyžiun.⁶

5 ¹ O po keletu metų vienas kilmingasis iš Asyžiaus miesto ruošiasi su ginklais žygiuoti į Apuliją, kad pasipelnytų turto ir šlovės. ² Tai išgirdęs, Pranciškus užsigeidžia vykti su juo, o kad vienas kilmingo vardo grafas⁷ jį padarytų kariu, pasirūpina brangiausių, kokių tik gali, drabužių, turtais būdamas vargingesnis už savo bendrapilietį, bet dosnumu išlaidesnis.

³ Taigi vieną naktį, kai buvo pasinėręs į apmąstymus, kaip visa šitai įvykdyti, ir degė nekantrumu leistis į kelią, aplanko jį Viešpats ir jį, kaip trokštantį garbės, per regėjimą patraukia prie garbės viršūnės ir išaukština. ⁴ Mat kai jis tą naktį užmigo, pasirodė jam kažkas, kas jį *pavadino vardu*^a ir nuvedė į kažin kokius gražius dailios sužadėtinės rūmus, pilnus karinės ginkluotės, tai yra ant sienos sukabintų spindinčių skydų ir kitokių įtaisų, skirtų siekti karinės šlovės. ⁵ Nors labai džiaugdamosis, jis patylom sau stebėjosi, kas tai galėtų būti, tad paklausė, kieno esantys

^a Plg. Pr 4, 17.

⁶ Pranciškus buvo įkalintas 1202 m. ir susirgęs grįžo namo 1203 m. Taika tarp Asyžiaus konsulų ir Perudžos komunos buvo sudaryta 1203 m. lapkričio mėn.

⁷ Lot. *a quodam comite gentile*. Taip šią vietą skaito bolandistai. Kituose rankraščiuose: *a quodam comite Gentili nomine*. Čia galėtų būti minimas Gentile dei Paleari, Monoppello grafas. Bonaventūra savo *Didžiojoje šv. Pranciškaus legendoje (Legenda maior)* šio grafo neįvardija, tik apibūdina jį kaip dosnų: *comes liberalis*.

šitie ginklai, tokiu didžiu spindesiu žibantys, ir tokie gra-
žūs rūmai. ⁶ Ir atsakyta jam buvo, kad visa šitai sykiu su
rūmais priklauso jam ir jo riteriams.

⁷ Taigi išsibudinęs ryte atsikėlė džiugia širdimi, pagal
pasaulio išmintį mąstydamas, – mat dar nebuvo sklidinai
paragavęs Dievo Dvasios, – kad čia jam lemta didingai
valdyti, o regėjimą palaikęs didžios sėkmės pranašyste,
nusprendžia tuoj pat iškeliauti į Apuliją, idant aukščiau
minėtasis grafas jį padarytų riteriu. ⁸ Ir pasidarė jis tiek
linksmesnis nei įprastai, kad daugelis stebėjosi ir klausė,
iš kur toksai jo linksmumas, o jis atsakydavo: „Žinau, kad
būsiu didis valdovas.“

6 ¹ O pačiose išvakarėse dienos, kurią jis išvydo minė-
tąjį regėjimą, pirma šio ėjo tam tikras didžio prakilnumo
ir kilmingumo ženklas, kaip manoma, suteikęs nemenką
dingstį pačiam regėjimui.

² Mat visus savo apdarus, kuriuos buvo neseniai pasisiū-
dinęs, ištaigius ir brangius, tą dieną jis padovanojo vienam
vargingam riteriui. ³ Taigi kai leidosi keliauti į Spoletą, idant
pasiektų Apuliją, šiek tiek sunegalavo. ⁴ Tačiau nė kiek ne
mažiau rūpinosi savo kelione, o kai užsnūdo, pusiaumiga
išgirdo kažką klausiant, kur jis trokštąs vykti. ⁵ Kai Pran-
ciškus anam atskleidė visą savo sumanymą, tas pridėjo:
„Kas gali tau duoti daugiau? Ponas ar tarnas?“ ⁶ Kai jam
atsakė: „Ponas“, anas vėl jam tarė: „Kodėl tad palieki poną
dėl tarno ir kunigaikštį dėl valdinio?“ ⁷ Ir Pranciškus prabi-
lo: „*Viešpatie, ko nori, kad daryčiau?*“^b – ⁸ „*Grijžk*, – pasakė

^b Plg. Apd 9, 6 (Vg).

anas, – *į savo žemę*^c ir *tau bus pasakyta, ką turi daryti*^d. Nes regėjimą, kurį matei, tau reikia suprasti kitaip.“

⁹ O išsibudinęs ėmė jis kuo uoliausiai mąstyti apie šį regėjimą, ¹⁰ ir kaip per pirmąjį regėjimą buvo tarsį visas nutolęs [nuo savęs] iš didelio džiaugsmo, trokšdamas laikinos sėkmės, ¹¹ taip per šitą visas vėl susitelkė į save, stebėdamasis jo prasme ir taip uoliai svarstydamas, kad tą naktį nebegalėjo užmigti.

¹² Taigi rytui išaušus, apsisukęs skubiai grįžta Asyžiuon, linksmas ir kuo smarkiausiai džiūgaudamas, ir laukdamas Viešpaties valios, kad Jis, kuris jam šitai parodė, duotų patarimą ir dėl jo išganymo. ¹³ Jau persimainęs dvasioje, jis atsisako vykti į Apuliją ir tetrokšta, kad jo valia sutaptų⁸ su Dievo valia.

^c Plg. Pr 32, 9 (Vg). ^d Plg. Apd 9, 7.

⁸ Lot. *conformare*. Šis žodis priklauso ano meto asketinei kalbėsenai ir reiškia, kad žmogus visiškai laikosi to, kas yra Dievo valia. Būtent šia prasme Pranciškus per savo atsivertimą ir paklausė: „Viešpatie, ko nori, kad daryčiau?“ Apaštalas Paulius prisipažįsta: „Aš gyvenu, tačiau *nebe aš, o gyvena manyje Kristus*“ (Gal 2, 19–20).